

AKTUÁLIS

GAZDA KLÁRÁT KÖSZÖNTJÜK

aki a magyar kultúrát fél évszázada odaadással szolgálja.

Gazda Klára a sepsiszéki Zalánban született 1944. szeptember 4-én. A középiskolát Sepsiszentgyörgyön végezte, majd 1967-ben Kolozsváron, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Bölcsészkarán szerzett magyar nyelv és irodalom szakos tanári oklevelet. Általános iskolai tanári képesítését mindössze egy évig hasznosíthatta Csíkcsicsóban, mielőtt a Székely Nemzeti Múzeum akkori igazgatója, Székely Zoltán hazahívta a megyei múzeum keretében meghirdetett etnográfus állásra.

Az 1968-ban muzeológusként debütáló szakképzetlen néprajzos konok, kitartó munkájának köszönhetően 1976-ban védte meg néprajzi doktori disszertációját a budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetemen. Abban a korszakban, amikor térségünk tanuló ifjúsága leginkább Kelet, a Szovjetunió felé kacsintgatott továbbtanulás és fokozatszerzés céljával.

Gazda Klára több mint két évtizeden keresztül a Székely Nemzeti Múzeum néprajzi gyűjteményét gyarapította, rendezte, tudományos igényű feldolgozását végezte-irányította. Emellett sokat idézett, megismételhetetlen, örök érvényű eredményeket ért el a tárgyi kultúra – jelesül a székely népviselet – kutatása és a letűnő korok gyermekvilágának népi játékokon keresztül történő rekonstruálásra terén. Szakmai irányultságára, kutatói tartására, tudományos szemléletére a családi szellemi erőter – a reggelente forradalmi ötletekkel ébredő édesanyja; testvérei: Gazda László helytörténész és Gazda József szociográfus; sógornője: Gazdáné Olosz Ella textilművész; illetve férje: Demény István Pál folklorista bevallottan nagy hatást gyakorolt. De a gyakorlóévek során tanult Kónya Ádámtól, Székely Zoltántól, Faragó Józseftől és dr. Kós Károlytól is.

Az 1989-es események után két hónappal Gazda Klárát a romániai magyar néprajztudomány intézményesülési törekvései sűrűjében találjuk. A Kriza János Néprajzi Társaság alapítói, Pozsony Ferenc, Zakariás Erzsébet, Gazda Klára és Könczey Csilla 1990. február 21-én Gazda Klára múzeumi irodájában fogalmazták meg felhívásukat a múzeumba március 17-re tervezett alakuló ülésre. A múzeum dokumentumtárában fennmaradt *Felhívás* szerint mindazoknak, akik csatlakozni szeretnének az újonnan létesülő tudományos műhelyhez, szándékukat a Sepsiszentgyörgy, Február 16. utca 10. szám alatti Sepsiszentgyörgyi Múzeum Néprajzi részlegén, Gazda Kláránál kellett jelezniük. (A szakma végül kolozsvári alakuló ülés és székhely mellett tette le a voksát.)

Egy évvel később, 1991-ben Gazda Klárát már a BBTE Magyar Nyelv és Kultúra Tanszék tanári és hallgatói közössége vette körül. A tárgyi kultúra oktatójaként szerepe volt abban, hogy a kolozsvári néprajzi tanszék a Kárpát-medencei magyar néprajztudomány legszínvonalasabb tudományos műhelyévé nőtte ki magát. A közismertté vált klasszikus

mesternégyes, Gazda Klára, Keszeg Vilmos, Pozsony Ferenc és Tánczos Vilmos a magyar néprajztudomány valamennyi területét magas fokon művelte és oktatta. Gazda Klára abban a periódusban is kitartott szakterülete mellett és következetesen át is adta tudását, amikor diákjai egy része divatosabb szellemi irányzatok, pályázati úton jobban támogatott témák felé fordult. A mai erdélyi, székelyföldi múzeumokban dolgozó néprajzos muzeológusok büszkék arra, hogy a tárgyi kultúrával kapcsolatos ismereteik alapját Gazda Klára tette le nagy odaadással.

Egyetemi oktatóként, ezzel párhuzamosan 2000–2004 között a Román Tudományos Akadémia Kolozsvári Folklórarchívumának tudományos főmunkatársaként mindvégig tovább vitte kutatási témáit, melyek megértését, feldolgozását és közreadását kiemelt céljának tekintette: a népviselet, a népi díszítőművészet, a gyermekfolklór, a rítusok szimbolikus kifejezésformáinak, jelentésének, motívumhasználatának, formai és terminológiai sajátosságainak vizsgálatát, összességében véve a magyar népi kultúra jelentésrétegeinek feltárását.

Nyugdíjazása óta ismét körünkben, Sepsiszentgyörgyön él és alkot. Kitartó következetességgel elvégzett munkáját, kötetekben, közleményekben közreadott eredményeit az évtizedek során jelentős kitüntetésekkel ismerte el a szakma és a közművelődés. Díjai: A Kultúra Szabadságáért Díj (Kovászna Megyei Művelődési Felügyelőség, 1991); a Kiss Áron Magyar Játéktársaság Elismerő oklevele és Kiss Áron-díja (1996); az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület Bányai János-díja (2003); Emléklap az Eötvös Loránd Tudományegyetem Néprajzi Intézetének 70 éves jubileuma alkalmával (2004); az Erdélyi Múzeum-Egyesület tiszteleti tagja (2006); Györffy István-émlékérem (2006); Lotz János-émlékérem (2011); Györffy István-émlékérem (2015); a Magyar Érdemrend lovagkeresztje (2019); a Kriza János Néprajzi Társaság életműdíja (2019); Háromszék Kultúrájáért Díj (2021); a Magyar Művészeti Akadémia Népművészeti Tagozata Erdélyi Zsuzsanna-díja (2023).

A 80. életévébe lépett Gazda Klára munkássága, életműve a háromszéki, székelyföldi és az egyetemes magyar kultúra jelentős megvalósításaként értékelhető. Isten éltesse sokáig, jó egészséget és további alkotó éveket kívánunk!

KINDA ISTVÁN

Székely Nemzeti Múzeum
Sepsiszentgyörgy/Sfântu Gheorghe
Kós Károly 10
kindaistvan.szm@gmail.com

J. NAGY MÁRIA KÖSZÖNTÉSE

J. Nagy Mária tanárnő a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem Bölcsészkarán végezte felsőfokú tanulmányait. Érdeklődését, kutatói pályaválasztását Szabédi Lászlónak a magyar irodalmi nyelv kérdéseit vizsgáló tantárgya is befolyásolta, melyben az előadó az irodalmi nyelv fogalmát kettős perspektívából: standard nyelvváltozatként és a szépirodalom stílusaként közelítette meg. Szabédi halála után e tantárgyat továbbvivő tanítványai ebből a kettősségből az utóbbi témakör vizsgálatát folytatták.

Egy évvel tanulmányai befejezése után (1956) J. Nagy Mária oktatóként kezdte meg pályáját egykori egyetemén, majd az 1959-ben létrehozott Babes-Bolyai Tudományegyetemen